הלכה · משנה תורה · מפרשים · מגדל עוז · ספר אהבה

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות ציצית

רבנו שם טוב אבן גאון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מגדל עוז על משנה תורה, הלכות ציצית

רבנו שם טוב אבן גאון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מגדל-עוז-על-משנה-תורה-הלכות-ציצית/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162152 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ז 4
הלכה ח 5
הלכה יא 5
הלכה יב 5
הלכה יד 5
הלכה טז 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ב 6
הלכה ו 6
הלכה ח 7
הלכה ט 7
פרק ג 7
הלכה א 7
הלכה ב 8
הלכה ה 8
הלכה ז 8
הלכה ח 8
הלכה ט 8
הלכה י 9

פרק א

הלכה א

ענף שעושים וכו' עד ראשי. פרק התכלת (דף מ"א) :

וזה הענף וכו' עד מן התורה. פ"ק דיבמות (דף ד') ופרק התכלת (דף מ"א מ"ב) :

ולוקחין חוטי צמר וכו' עד מצות עשה אחת. פרק התכלת (דף ל"ח) ובספרי כדכתבינן בסמוך:

אמרו חכמים הראשונים והיה לכם וכו' עד מקשר גודל. הכל בפרק התכלת (דף מ"ב) ולשון סיפרי יכול שהן שתי מצות מצות התכלת ומצות לבן תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ולא שתי מצות:

ומכניס שם וכו' עד תלוין מן הקרן. בפרק התכלת (דף ל"ח) ובספרי פרשה כי תצא ופרשה שלח:

ואורך החוטין וכו' עד כשרות. פרק התכלת:

וכל האצבעות בגודל. בבכורות פרק על אלו מומין ובמנחות פרק התכלת:

ויהיה אחד משמנה החוטין חוט תכלת והשבעה לבנים. פרק התכלת:

כתב הראב"ד ז"ל טעות הוא זה אלא השנים תכלת והששה לבנים עכ"ל: **ואני** אומר כי הכותב לא טעה ואדרבא נודע בשערים כי הוא נעים אמרים ואנחנו לא ירדנו לסוף דעתו וקבלתו וכבר תמהו מזה הלשון קדמונינו ורבותינו חכמי לוני"ל ז"ל ושלחו אליו והשיב להם תשובה נכונה שאני מעתיקה בסמוך אות באות בע"ה:

הלכה ז

ולוקח חוט אחד מן הלבן וכו' עד בארבע כנפות. פרק התכלת (דף מ"ב) :

כתב הראב"ד ז"ל זה הסדר וכו' בתכלת ולבן עכ"ל: **ואני** אומר מה שזכרתי בסמוך כי כבר הוקשה כל זה על רבותינו חכמי לוניל ז"ל ושאלו ממנו עם קשיא אחרת שלפנינו בסמוך והשיב להם כהוגן והעתקתי אותה למען ירוץ קורא בו: **שאלה** יורנו מורנו ורבינו למה בתכלת יותר מבלבן שהוא מין כנף וממנו מתחיל ובו מסיים ובכריכותיו איך ימעט. אחד חוטי לבן ואחד חוטי תכלת אם רצה לעשותם שזורים עושה והלא ממשכן יליף תכלת בספרי מה להלן שזורין אף כאן שזורין: **תשובה** יש לטוות חוט אחד וכו' (עיין בכ"מ לשון התשובה). וזה שלמד שזורין ממשכן רבי שמעון היא שסתם ספרי רבי שמעון היא ולפי שלא מצאתי שום אדם שיאמר דבר זה לא כתבתי כמותו שאם כן יהו שזורין ששה כמשכן כך נראה לי ואין לי סמך בדבר זה עכ"ל אות באות בתשובותיו, והודו לו כל הרואים וכן לדעתי כי כן מורין הפסוקים בפשטן וההלכות

בפרטן ויש להן לדבריו שרש וענף והקב"ה עושה להן כנף והיודע טוב טעם ודעת סוד התורה נאמנה שהיתה כתובה אש שחורה על גבי לבנה כהגדה וסודה ביסודה תוכו ותוך תוכו ופותלהו מתוכו יבין סוד נסתר בזאת ההסכמה על דרך החכמה הלא הוא כמוס עמדי מיום ומיומים אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים על דרך השמים כסאי והארץ הדום רגלי וכד"ן:

הלכה ח

כמה חוליות הוא עושה כו' עד חוליא אחת כשרה. הכל פרק התכלת (דף ל"ט) :

אחד חוטי לבן כו' עד אלא חוט אחד כו'. בספרי:

כתב הראב"ד ז"ל זה טעות וכו' כעין שצריך לציצית **ואני** אומר אינו טעות ואדרבא הדין עמו וההיא דספרי לא לעכב נאמרה ודעירובין פירקא בתרא לאו משום השזירה קאמר שמוכחת עליה שהיא לצורך הציצית אלא משום שמופסקין לפי מדתן או משום תעשה ולא מן העשוי כד"ן. וכבר העתקתי בסמוך שאלת חכמי לוני"ל ז"ל על זה ותשובתו אליהם אות באות:

הלכה יא

חוטי הציצית כו' עד או מן הפשתן. פרק התכלת (דף מ"ב) ובסוכה פ"ק (דף י"א) :

ואין עושין מצמר הגזול כו' עד פסול. סוכה (פ"ק דף ט') :

המשתחוה לבהמה כו' עד נשתנה. פרק כל הצלמים (דף מ"ו) :

הלכה יב

ציצית שעשה כותי כו' עד כשרה. פרק התכלת (דף מ"ב) :

וציצית הנעשים מן העשוי מקודם פסול. פ"ק דסוכה (דף י"א) :

כיצד הביא כנף כו' עד מאיליה. פרק התכלת (דף מ"א) :

ומותר להתיר כו' עד תכלת. פרק במה מדליקין (דף כ"ב) ופרק התכלת:

הלכה יד

תלה החוטין כו' עד העשוי. פרק קמא דסוכה (דף י"א) :

הטיל ציצית כו' עד פסולה היתה. פרק התכלת (דף מ"א) :

כתב הראב"ד ז"ל עיינתי בדבריו ולא מצאתי בגמרא וכו' דהאי לחודיה קיימא והאי לחודיה כו' עכ"ל: **ואני** אומר נמצא הוא כדבריו שפיר דהא באתקפתא דרב פפא הדרא קושיין לדוכתין וכן פירש"י ז"ל להא שמעתא פרק התכלת וגם רבותינו בעלי התוספות ז"ל האריכו בפירושה וכן הסכימו רובן. וגם בסנהדרין פרק הנחנקין לגבי זקן ממרא כל סוגיין הכי אזלא להדיא דכל המוסיף גורע ואע"פ שיש מסכימים עם הראב"ד ז"ל

שאין המצוה גופה נפסלת בעבור חיוב המוסיף יש להם פנים אחרים וטענות כתובות חקוקות אצלינו בתוספות אבל לא מטעמו ואף אלו מועטים הם אבל רובם הסכימו כר"מ ז"ל כשיטתא דתלמודא דכל המוסיף גורע ומיפסלא ודכולי עלמא בעי כוונה להוסיף וכדאיתא בעירובין פרק בתרא. ור"י השיב בתשובה דעת אחרת בחילוק שאם נעשית המצוה כהלכתה ואח"כ הוסיף עליה בכוונה המוסיף עובר אבל המצוה לא מיפסלא אבל אם לכתחלה כיון ועשאה בתוספת איהו מיעבר עבר ומצוה גופה מיפסלא ויש לו על מה שיסמוך כמו שרשום פרק הנחנקין בשיטת התוספות. ובכל מקום ומקום שמזכיר ר"מ ז"ל כל מצוה ומצוה שאם הוסיף בה פסלה הסכמתי עמו חוץ מתוספת ההדס שלא ירדנו לסוף דעתו אנחנו ורבותינו ורבותם אבל אח"כ נתחדשה לי סברא שאיפשר שהוא מפרש הטעם בהדס שהוא מכוין לנאותו ואיסור מוסיף ליכא אלא אם כיון להוסיף כדאמר בתלמוד בכל הני דוכתי להדיא ור"מ ז"ל ביארו פרק תשיעי דממרים וגם כי מקודם שאלתי את פי מורי הרשב"א ז"ל על זה ואמר לי ששאל גם הוא לרבו המובהק ה"ר יונה הקדוש ז"ל ואמר לו שכבר שאלו ולא ידע טעמו רק זה דכל לנאותו כשר ולא נתיישב דעתו ודעתי בו. עתה ראיתי שהוא עיקר הדבר ודעתנו בו אמת ויציב ומי שירצה לעמוד על עיקר הדברים יעיין בהלכות הנזכרות ועומקו יבין כד"ן:

הלכה טז

וכן המטיל לבעלת כו' עד סוף הפרק. פרק התכלת (דף מ"א) :

פרק ב

הלכה א

תכלת האמורה בתורה בכ"מ הוא הצמר הצבוע. פ"ק דיבמות (דף ד') :

כפתוך שבכחול כו' עד פסול לציצית. פרק התכלת (דף מ"ב) :

ורחל בת עז צמרה פסול לציצית. פרקא קמא דבכורות (דף י"ז) :

הלכה ב

כיצד צובעין תכלת כו' עד קודם האפייה כשרה. הכל פרק התכלת (דף מ"ב) :

הלכה ו

חצר שמוכרין בה תכלת כו' עד בחותם אחד פסולה. פרק אין מעמידין (דף ל"ט) :

המוצא תכלת בשוק אפי' מצא חוטין פסוקין משוזרין פסולה. פרק המוצא תפילין:

כתב הראב"ד ז"ל אם תדקדק יפה וכו' דר' יהודה לטעמיה דאמר עניבה קשירה היא עכ"ל: **ואני** אומר בא וראה כמה מעלת רמז"ל גדולה וענותו וצדקתו שהרי שאלו ממנו

על זה רבותינו חכמי לוני"ל ז"ל וכתבו לו לפי עניות דעתנו אין לנטות ימין ושמאל דהכי הוא מסקנא דשמעתא דשזורין מופסקין כשרה דכולי האי לא טרחי והא דתנן המוצא תפילין ישנות מכניסן זוג זוג אבל לא חדשות כרבי יהודה לאו משום דחיישינן שמא קמיעות הן דכולי האי לא טרח לעשות קמיע כעין תפילין אלא מה הן חדשות שאין מקושרות ומשום דלא אפשר למקטרינהו בשבתא ואפילו בעניבה דרבי יהודה לטעמיה דאמר עניבה קשירה היא ויאר לנו עניינה: **תשובה** ודאי אמת כדבריכם ובעיקר העתקתי לנוסחא שלי טעיתי וכן הם הדברים וכזה תקנו הנוסחא אפילו מצא חוטין פסוקים פסולין שזורין כשירה עכ"ל בתשובותיו אות באות תיבה בתיבה. וראה דרכיו וחכם שלא נתחכם לומר ט"ס הוא אלא אמר בפירוש טעיתי כי הוא אומר הדבר בפירוש ברור הוא אתו ואשרי יולדתו ואינו טועה ולא שוגה ומשגה. גם נראה לי שחכמי לוני"ל העתיקו סתם לשון ההשגות לדעת מה ישיב וכשהשיב לא נמצא הראב"ד ז"ל או כבר נעתק הספר במקומות שלא הגיעה התשובה:

הלוקח טלית מצוייצת כו' עד פסולה. פרק התכלת (דף מ"ג) :

הלכה ח

טלית שהיא כולה אדומה כו' עד שאינן צבועין. פרק התכלת (דף מ"א) :

כתב הראב"ד ז"ל ראיתי מי שהקשה על זאת הברייתא וכו' כדי שיהיה בו ממין הכנף עכ"ל: **ואני** אומר שאני לא קבלתי להשיב בזה החבור על מי שהקשה על הגמרא כי בזה יש לנו שיטות רבות מרבותינו בעלי תוספות ומסברותינו לתרץ הכל וכ"ש זה שהראב"ד מתרץ זה רק קבלתי לחפש ולחזר על זכות הרמז"ל בכל המקשה עליו וזכור מה שהקדמתי וכתבתי כמה פעמים כי לכך קרא שמו משנה תורה שקיצר הארוך ולא שחידש דבר רק מה שפרשם כד"ן:

הלכה ט

קשה עונש כו' עד סוף הפרק. פרק התכלת (דף מ"ג) :

פרק ג

הלכה א

כסות שחייב אדם כו' עד ולילך עמו. פרק התכלת (דף מ"א) ופרק הקומץ רבה (דף ל"ז) :

כתב הראב"ד ז"ל יפה אמר וכו' אלמא לא בכל קטן משערינן עכ"ל: **ואני** אומר כי יפה סייעו:

ותהיה הכסות של צמר או של פשתים בלבד. פרק התכלת (דף ל"ט) :

הלכה ב

אבל טלית של שאר מינים כו' עד במצות ציצית. פרק התכלת (שם) :

כתב הראב"ד ז"ל כמדומה לי שזה הוא כלך ולא מחוור עכ"ל: **ואני** אומר יפה כתב ואמת אמר שאלו המינין וכיוצא בהן הן האמורין פרק התכלת והכלך כבר פירשו ר"מ ז"ל בפירוש המשניות אשר לו בלשון הערב פ"ב דמסכת שבת שהוא המשי כד"ן:

אלא מדברי סופרים כו' עד אחר עיקר הכסות. פרק התכלת (דף מ') :

כסות של שותפים וכו' עד ומכאן ואילך חייבת. במסכת חולין בפרק ראשית הגז (דף קל"ו) :

הלכה ה

כסות של צמר כו' עד שלא במינן אין פוטרין. פרק במה מדליקין (דף כ"ז) ופרק התכלת (דף ל"ט) ופ"ק דיבמות (דף ד) :

ומהו לעשות כו' עד בלא תכלת. פרק התכלת:

בדין הוא שיהא מותר שהשעטנז כו' עד את שתיהן. ריש יבמות (דף ד') ופרק התכלת (דף ל"ט) :

הלכה ז

כסות של פשתן כו' עד בשעת ראייה. פרק במה מדליקין (דף כ"ז) ופ"ד דמסכת עדיות ופרק התכלת:

וסומא חייב עד רואין אותו. פרק במה מדליקין ופרק התכלת שם:

הלכה ח

מותר לאדם ללבוש ציצית בלילה בין בחול בין בשבת ואע"פ שאינו זמנה ובלבד שלא יברך. פרק במה מדליקין (דף כ"ה) :

ומאימתי יברך על הציצית כו' עד שיתעטף בה. פרק התכלת (דף מ"ג) :

הלכה ט

ומותר להכנס עד שאין בגופה קדושה. פרק בני העיר (כ"ו) :

ואסור למכור כו' עד ויהרגנו. פרק התכלת (דף מ"ג) :

נשים ועבדים כו' עד לחנכו במצות. ריש מסכת ערכין (דף ב) ופרק התכלת (דף לב) ופרק במה מדליקין וסוף פרק לולב הגזול (דף מ"ב) :

ונשים ועבדים שרצו להתעטף בציצית מתעטפין בלא ברכה. פרק במה מדליקין ופרק המוצא תפילין:

כתב הראב"ד ז"ל דוקא בציצית שאין בה כלאים וכו' דאיהו בברכה קא עביד להו כו'

עכ"ל: **ואני** אומר החילוק הוא נודע בשערים רבינו תם ז"ל וסיעתו עמו אמנם רש"י ז"ל ורבים העומדים בשיטתו כר"מ ז"ל. ומה שאמר הראב"ד ז"ל טעם לדברי ר"ת ז"ל דאם כן איסורא קא עביד דאיהו בברכה עביד להו עכ"ל. אנו לא קבלנו זה הטעם מרבותינו בעלי התוס' ז"ל לדעת ר"ת ז"ל אלא ואי סלקא דעתך בלא ברכה אמאי קא חדי כולי האי למיעבד בלא ברכה מי מעכב עליו ומי אסר לו ומן החולקים עליו בתוס' אמרו שאין זו ראיה דאלמלא לא אמרו ליה הלכה היה בזה משום בל תוסיף כי הפטור מן המצוה וקובע על עצמו חובה עובר משום בל תוסיף. וגם על מה שכתב הראב"ד ז"ל יש לי להקשות על מי שאמרו דהא קיי"ל דברכות אינן מעכבות וא"כ מאן פשט לן דבברכה הוה עביד דאיכא איסורא קודם שפשטה ההלכה וכל הכוונה אצלינו אינה אלא כדי שיהא מצווה ועושה ועוד מקשים היאך יאמר וקדשנו וצונו והוא אינו בכלל אלו ע"כ נכונו לרבינו דברי ר"מ והעומדים בשיטתו ז"ל לעשות מעשה ואף כי אלו ואלו דברי אלהים חיים הן וכד"ן:

וכן שאר מצות כו' עד בידם. פרק התכלת (דף מ"ג) ופרק בתרא דעירובין (דף צ"ו) :

טומטום ואנדרוגינוס כו' עד בלא ברכה. בפרק במה מדליקין (דף כ"ז) מוכח כן והנה בררתי הדבר יפה פרק שלישי מהלכות מילה בסיעתא דשמיא:

הלכה י

היאך חיוב מצות הציצית כו' עד שיש לו טלית. פרק התכלת (דף ל"ט) :

ואע"פ שאין אדם כו' עד ביותר. פרק במה מדליקין (דף מ') :

ובשעת התפלה. ר"פ אין עומדין בעובדי דחסידי ומשום הכון ופ"ק דשבת (דף י') :

גנאי הוא לתלמיד חכם שיתפלל והוא אינו עטוף. פרק התכלת:

לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית כו' עד וראיתם אותו עד סוף הפרק. בנדרים פרק ד' (דף ל"ב) :